आमसञ्चारका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५

प्रारम्भिक मस्यौदा विधेयकमाथि टिप्पणी र सुझाव

भाद्र २०७५

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च नेपाल

पृष्ठभूमि

संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचनपछिको व्यवस्थापिका संसद्ले २०७२ सालमा जारी गरेको संघीय गणतान्त्रिक नेपालको नयाँ संविधानमा प्रेसका अधिकार उल्लेख गरिएको छ । संवैधानिक हकहरुलाई संस्थागत गर्दै अघि बढ्न सोही अनुसारको नीति तथा कानुनहरु आवश्यक पर्छ ।

संविधानको उद्देश्य, आमसञ्चार नीतिको कार्यान्वयन र परिवर्तित सन्दर्भमा संघीय ढाँचा अनुसारको सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी ऐन तयार पार्न २०७३ साल पुस २१ गते सरकारले प्रशासकीय अदालतका अध्यक्ष काशीराज दाहालको अध्यक्षतामा आमसञ्चार नीति कार्यान्वयनका लागि उच्चस्तरीय सुझाव समिति गठन गर्यो । जसमा दुई जना विज्ञ, अर्थ मन्त्रालयका सचिव, प्रधानमन्त्री कार्यालयका सचिव, सञ्चार मन्त्रालयका सचिव र सञ्चार मन्त्रीका प्रेस सल्लाहकार पदेन सदस्य थिए ।

समितिले २०७४ साल असोजमा आमसञ्चार विधेयकको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार पारी सरकारलाई बुझाएर मस्यौदालाई अन्तिम रुप दिन थप समय लाग्ने जनाउँदै समितिको म्याद थप गर्न आग्रह गरेको थियो । तर, सरकारले म्याद थप गरेन ।

२०७४ सालमा स्थानीय तह, प्रदेश र संघको निर्वाचनपछि मुलुकमा संघीयताको कार्यान्वयन सुरु भयो । नयाँ सरकार गठन भएपछि दाहाल समितिलाई पुन: सकृय पारियो । सो समितिले २०७५ साल असारमा आमसञ्चार विधेयकको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार पारी सरकारलाई बुझाएको छ । समितिले सञ्चारसँग सम्बन्धित विभिन्न संस्था, विज्ञ, पत्रकार लगायतसँग छलफल गर्यो । तर, समितिमा पदेन सदस्य समेत नरहेको पत्रकार महासंघ असन्तुष्टी व्यक्त गर्दै समितिले आयोजना गरेको छलफलमा सहभागी भएन । तर, पत्रकार महासंघले आमसञ्चार सम्बन्धी नमूना विधेयक तयार पारी २०७५ असार २२ गते सरकारलाई बुझायो ।

२०७५ साउन १० गते बसेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले आमसञ्चार सम्बन्धी विधेयक बनाउन सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गरेको हो ।

मस्यौदाका मुख्य प्रावधानहरु

आमसञ्चार प्राधिकरण: मस्यौदा विधेयकमा आमसञ्चार प्राधिकरणको व्यवस्था गरिएको छ । प्राधिकरणको मुख्य काम कर्तव्य र अधिकारमा पत्रपत्रिका र अनलाइनको अभिलेखीकरण गर्ने र रेडियो तथा टेलिभिजन सिग्नलन वितरक सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने, नविकरण गर्ने, नियमन गर्ने, अभिलेख राख्ने छ । यस्तै रेडियो र टेलिभिजनका लागि फ्रिक्वेन्सी योजना निर्माण गर्ने, त्यसको म्यापिङ गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा वितरणका लागि सरकारलाई सिफारिस गर्ने, आमसञ्चार माध्यमहरुलाई दिइने सुविधाबारे सरकारलाई सिफारिस गर्ने छ । राष्ट्रिय आमसञ्चार नीति २०७३ मा आवश्यकता अनुसार आमसञ्चार प्राधिकरण जस्ता निकायहरु स्थापना गर्न सकिने व्यवस्था उल्लेख थियो ।

पत्रपत्रिका: पत्रपत्रिका अभिलेखीकरणका लागि प्राधिकरणमा निवेदन दिनुपर्ने, दरखास्तमा उल्लेखित पत्रिकाको नामसँग मिल्ने गरी अर्को कुनै पत्रिका प्राधिकरणमा अभिलेखीकरण भइसकेको छ भने त्यसको जानकारी दिने, राष्ट्रिय स्तरको पत्रिकाको कुनै विवरण परिवर्तन गर्नु परेमा प्राधिकरणबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने प्रावधान राखिएको छ । यसैगरी सरकार वा सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाबाट उपलब्ध गराइने सेवा सुविधा तथा

विज्ञापन उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि पत्रपत्रिकाको वर्गीकरण गर्ने र पत्रपत्रिकको वर्गीकरण गर्दा प्रकाशन संस्थाको भौतिक पूर्वाधार, जनशक्ति, लगानी, उद्देश्य, स्वामित्व, पत्रपत्रिकाको पहुँच क्षेत्रलाई आधार बनाउने पनि विधेयकमा उल्लेख गरिएको छ ।

प्रदेशस्तरीय पत्रपत्रिका नियमन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था प्रदेश कानून र स्थानीय स्तरीय पत्रपत्रिकाका नियमन र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय कानून बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ ।

प्रसारण सम्बन्धी व्यवस्था: प्रसारण संस्थाले इजाजत्रपत्र लिनुपर्ने, त्यसका लागि प्राधिकरणमा निवेदन दिनुपर्ने, प्रदेश र स्थानीय तह स्तरका लागि प्रदेश र स्थानीय तहमा निवेदन दिन सकिने, विज्ञापन रहित कार्यक्रम प्रसारण गर्नका लागि शर्त तोक्ने व्यवस्था राखिएको छ । यस्तै प्रसारण माध्यमलाई सार्वजनिक सेवा प्रसारक, सामुदायिक प्रसारक र निजी एवं व्यापारिक प्रसारकका रुपमा वर्गिकरण गर्ने, स्वामित्व, लगानी पूर्वाधार, जनशक्ति जस्ता विषयलाई आधार मानी सुविधा उपलब्ध गराइने व्यवस्था पनि विधेयकमा छ ।

सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले संघ, प्रदेश वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रसारक माध्यमबाट प्रसारित समाचार तथा समाचार प्रधान सामग्रीका साथै कार्यक्रमहरुलाई प्राधिकरणले अनुगमन, नियमन तथा आवश्यक निर्देशन दिने व्यवस्था पनि गरिएको छ । यस्तै रेडियो तथा टेलिभिजनको फ्रिक्वेन्सीलाई राष्ट्रिय स्रोत मानी सोही आधारमा बाँडफाँड तथा वितरणको योजना बनाई प्राधिकरणले फ्रिक्वेन्सी वितरण गर्न सरकारलाई सिफारिस गर्ने, फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको इजाजतको अवधि १८ वर्ष हुने र प्राकृतिक प्रकोप, महामारी र मानवीय संकटको अवस्थामा उद्धारको जानकारी र सूचना प्रवाहको लागि विशेष आकस्मिक फ्रक्वेन्सी व्यवस्था गर्ने पनि व्यवस्था गरिएको छ ।

अनलाइन सम्बन्धी व्यवस्था: प्राधिकरणले अनलाइन सञ्चार माध्यमको अभिलेखीकरण गर्नु पर्ने, अनलाइन पत्रकारिताको प्रमाणपत्र दिनुपर्ने, बेवसाइटको विवरण राख्नु पर्नु व्यवस्था गरिएको छ । विदेशबाट प्रकाशित अनलाइन न्यूज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री कानून विपरित भए प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकमा उल्लेख गरिएको छ ।

श्रमजीवी पत्रकार: विधेयकमा श्रमजीवी पत्रकारको सेवा शर्तको संरक्षण, न्यूनतम पारिश्रमिक, कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको विनियमावलीमा उल्लेख हुनुपर्ने विषयका सम्बन्धमा न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण समिति गठन गर्न समिति गठन गर्ने व्यवस्था पनि छ ।

सञ्चार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था: सञ्चार सम्बन्धी अन्य व्यवस्थामा स्वनियमन, आचारसंहिताको स्वघोषणा, लगानी सम्बन्धी व्यवस्था छ । लगानीको स्रोत खुलाउनु पर्ने, कुनै आमसञ्चार माध्यममा पचास प्रतिशत भन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेका व्यक्ति, परिवार वा समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्वमा निर्णायात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न नपाइने व्यवस्था राखिएको छ ।

यस्तै विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले कुनै पनि आमसञ्चार माध्यमको पूर्वाधार र प्रविधिको विकासमा कूल लगानीको पच्चिस प्रतिशत भन्दा बढी लगानी गर्न नपाइने, विदेशी लगानी सहित संयुक्त लगानीमा सञ्चालन गरिएको कुनै पत्रपत्रिकाको सम्पादक, पत्रकार, कामदार वा कर्मचारी नेपालको नागरिक हुने पनि मस्यौदा विधेयकमा उल्लेख गरिएको छ ।

राष्ट्रिय आमसञ्चार नीति २०७३ मा विदेशी लगानीकर्ताको भूमिका निर्णायक हुने गरी विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गरिने छैन भन्ने उल्लेख गरिएको थियो ।

प्रेस प्रतिनिधिको व्यवस्था, आमसञ्चार माध्यममा प्रकाशन गर्न हुने/नहुने, सञ्चार प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको स्थापना, सञ्चार संग्रहालय तथा अध्ययन प्रतिष्ठानको स्थापना, किताबको अभिलेखीकरण गराउनु पर्ने, वृति विकास कोषको स्थापना, पत्रकार कल्याण कोषको स्थापना, सूचना बैंकको स्थापना गर्ने कुरा पनि विधेयकमा उल्लेख गरिएको छ ।

सजाय र पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था: इजाजत्र पत्र नलिई कार्यक्रम उत्पादन, वितरण तथा डाउलिङ्क गरेमा इजाजत पत्र दस्तुर वापत लाग्ने दस्तुर बराबर रकम असुल गरी सो बराबरको रकम जरीवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुने, प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरीवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुने व्यवस्था गरिएको छ । तर कारवाही र जरीवाना गर्नु अघि प्राधिकरणले सफाइको मौका दिनुपर्ने, प्राधिकरणले गरेको सजाय उपर पैतीस दिनभित्र सम्बन्धित उच्च अदालतमा पुनरावेदन लाग्न सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकमा छ ।

मस्यौदाका मूलभूत समस्या

सैद्धान्तिक र व्यवहारिक पक्षमा विधेयकमा कतिपय कुरा स्पष्ट छैन । मस्यौदा विधेयकमा देखिएका समस्या निम्नानुसार छन् :

- आमसञ्चार प्राधिकरणको गठन गर्दा नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको एक जना अध्यक्ष र चार जना सदस्य उल्लेख गरिएको छ । यसले समावेशी सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गरेको छैन ।
- पत्रकार र संचार माध्यमलाई फौजदारी नभई देवानी कानुनअनुसार सजाय हुने विश्वव्यापी मान्यता र अभ्यास रहदै आएको छ । तर, परिच्छेद ९ को दफा ५५ को २ मा कसैले दफा ५० बमोजिम प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ भनी गरिएको व्यवस्था आपत्तिजनक छ ।
- अनलाईन संचारमाध्यम प्लेटफर्मका हिसावले मात्र फरक भएपनि यसलाई पत्रकारितासँग सम्बन्धित विषयमा पत्रपत्रिका सरहको व्यवहार गरिएको छैन जसले गर्दा यसमा प्रकाशित सामाग्रीको विषयमा विद्युतीय कारोवार ऐनजस्ता कानूनहरु आकर्षित हुने खतरा देखिन्छ ।
- पत्रपत्रिका र प्रसारण माध्यमको वर्गीकरण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ र सोही अनुसार सरकारी सेवा सुविधा प्राप्त हुन सक्ने व्यवस्था गरिएकोमा पत्रकारिता गर्ने अनलाइनको भने वर्गीकरण गर्ने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छैन ।
- पत्रपत्रिकाले गलत कार्य गरेको प्रमाणित गरेमा त्यस्तो पत्रिकालाई मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन सकिने र प्रसारण माध्यमले नियम विपरित कार्य गरेमा इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने प्रावधान राखिएको छ । अदालतबाट प्रमाणित नभएमा भन्ने व्यवस्था नराख्दा अधिकारको दुरुपयोग हुने सम्भावना छ । अनलाइनबारे यस सम्बन्धी केही उल्लेख गरिएको छैन ।

- विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्यूज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्ने प्रावधान राखिएको छ । त्यसले गर्दा अधिकारको दुरुपयोग हुने सम्भावना रहन्छ।

- पत्रकारहरुको हक हितका लागि लामो समयको संघर्षपछि ल्याइएको श्रमजीवी पत्रकार ऐनलाई खारेज गर्ने परिकल्पना जे जसरी गरिएको छ, त्यो गलत छ । श्रम ऐनले मात्र पत्रकारिता क्षेत्रसँग सम्बन्धित मुद्दाहरुलाई सम्बोधन गर्न सक्दैन जबकि मस्यौदामा आमसञ्चार संस्थाले आफ्नो संस्थाको कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको नियुक्ति, अवकाश तथा सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी विषय प्रचलित श्रम ऐन अनुकुल हुने गरी विनियमावलीमा समावेश गरी लागू गर्नु र नियमावली लागू गर्नु अघि आमसञ्चार संस्थाले प्राधिकरणको सहमति लिनुपर्ने उल्लेख छ ।

- विधेयकमा आमसञ्चार माध्यमले स्वनियमनको सिद्धान्त लागू गर्नेछ र त्यसका लागि आमसञ्चार संस्थाले प्रकाशन वा प्रसारणको स्वानियमन र स्वमूल्याकनका लागि सम्बन्धित विज्ञहरु रहेको एक आमसञ्चार स्वनियमन समिति गठन गर्ने र आमसञ्चार सञ्चलक समितिले आफ्नो र आफ्ना कर्मचारीका लागि आचारसंहिताको निर्माण गरी स्वघोषणा सहित सार्वजनिक गर्ने उल्लेख गरिएको छ । स्वनियमनको सिद्धान्त र आचार संहिताको घोषणालाई कानूनद्वारा नै बाध्यकारी बनाउनु स्वनियमन गर्ने सिद्धान्त विपरित हुन्छ ।

- विधेयकमा मस्यौदामा मिडियाको स्वामित्वका विषयमा गरिएका प्रावधान विरोधाभाषपुर्ण र अन्यौलपुर्ण रहेको छ । कुनै आमसञ्चार माध्यममा पचास प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेमा व्यक्ति, परिवार वा अन्य समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्व निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न नपाउने व्यवस्था मस्यौदामा उल्लेख गरिएको छ । तर, हाल त्यसरी सञ्चालनमा मिडियामा छन् भने तिनीहरुका सम्बन्धमा के हुने भन्ने उल्लेख गरिएको छैन । त्यसैगरी अन्य मिडिया र अरु क्षेत्रमा लगानी गरेकाको हकमा के गर्ने उल्लेख छैन । आगामी दिनमा त्यसरी लगानी गर्न पाइने कि नपाइने, मिडियामा लगानी गर्नेको अरु क्षेत्रमा लगानी छ भने त्यसको स्रोत खुलाउनु पर्ने कि नपर्ने उल्लेख गरिएको छैन ।

- प्रेस काउन्सिलले विगतमा गर्दै आएको वर्गीकरणलगायतका कतिपय काम आमसञ्चार प्राधिकरणले गर्ने काममा समावेश गरिएकाले र प्रेस काउन्सिलको छुट्टै अस्तित्व पनि स्वीकार गरिएकाले आगामी दिनमा प्रेस काउन्सिलको भूमिका के हुने भन्ने अन्योल सिर्जना भएको देखिन्छ ।

मुख्य सुझाव

- आमसञ्चार प्राधिकरणको गठन गर्दा समावेशी सिद्धान्तलाई ध्यान दिन आवश्यक छ । त्यसैगरी महिलाको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ ।

- आमसञ्चार माध्यम र पत्रकारलाई देवानी कानून अनुसार व्यवहार गर्नुपर्ने हुन्छ । फौजदारी कानूनसँग आकर्षित हुने प्रावधानहरु हटाउन आवश्यक छ ।

- अनलाइन सञ्चार माध्यमले पत्रकारिता गर्ने क्रममा हुने कुनै गल्ती हुन गए त्यहाँ कार्यरत पत्रपत्रिका एवं प्रसारण माध्यम सरह व्यवस्था तथा व्यवहार हुनु पर्छ ।

- पत्रपत्रिका र रेडियोको जस्तै अनलाइनको पनि वर्गीकरण गर्नुपर्छ । र, अनलाइनलाई सरकार वा सरकारको स्वामित्वमा भएको संस्थाबाट उपलब्ध गराइने सेवा सुविधा तथा विज्ञापन उपलब्ध गराउने व्यवस्था राख्न आवश्यक छ ।
- पत्रपत्रिकाले गलत कार्य गरेको लागेमा उक्त बिषय अदालतबाट प्रमाणित भएमा मात्र मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन सकिने र प्रसारण माध्यमले नियम विपरित कार्य गरेको अदालतबाट प्रमाणित भएमा मात्र इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने प्रावधान राख्न आवश्यक छ । अनलाइन सचार माध्यमको हकमा पनि यही प्रावधान राख्न आवश्यक छ ।
- विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्यूज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्नेछ तर त्यसको निश्चित समयभित्र अदालतबाट प्रमाणित गराउनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था राख्न आवश्यक छ ।
- श्रमजीवी पत्रकार ऐनलाई कायमै राख्नु पर्छ । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधानहरुको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नु पर्छ ।
- विधेयकमा आमसञ्चार माध्यमको स्वनियमन र आचार संहिताको घोषणा गर्नु पर्ने प्रावधानलाई हटाउन आवश्यक छ । स्वनियमन र सम्बन्धित संस्थाले आचार संहिता जारी गर्ने वा नगर्ने भन्ने कुराको जिम्मा सम्बन्धित संस्थालाई नै दिन आवश्यक छ ।
- प्रेस काउन्सिलको भूमिका र त्यसको क्षेत्राधिकारलाई पनि ध्यान दिन आवश्यक छ ।
- आमसञ्चार माध्यममा पचास प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेमा व्यक्ति, परिवार वा अन्य समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्व निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न नपाउने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ । हाल त्यसरी सञ्चालनमा मिडियामा छन् भने तिनीहरुका सम्बन्धमा पनि स्पष्ट पार्न आवश्यक छ । मिडिया र अरु क्षेत्रमा लगानी गरेकाको हकमा पनि स्पष्ट पार्न आवश्यक छ ।

दफावार समस्या र सुझाव

	विद्यमान व्यवस्था	**हुनु पर्ने**	**कैफियत**
परिच्छेद-१	**दफा २ (ख) “अन्य पत्रपत्रिका”** भन्नाले समाचारपत्र र समाचार बाहेक कला, साहित्य, विज्ञान, पर्यटन, चलचित्र लगायतका विभिन्न विद्यालाई समेटी प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका सम्झनु पर्छ ।	**दफा २ (ख) “अन्य पत्रपत्रिका”** भन्नाले समाचार र समाचारमुलक सामग्रीलाई प्राथमिकतामा नराखी कला, साहित्य, विज्ञान, पर्यटन, चलचित्र लगायतका विभिन्न विद्यालाई समेटी प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका सम्झनु पर्छ ।	समाचार र समाचारमुलक सामग्रीले दैनिक र साप्ताहिक रुपमा प्रकाशित हुने पत्रिकालाई समेत समेट्ने भएकाले ।

	दफा २ (ग) "आमसञ्चार" भन्नाले सूचना तथा सन्देश संप्रेषण गर्ने उद्देश्यले स्थापना भई प्रकाशन तथा प्रसारण हुने सरकारी, सामुदायिक र निजी क्षेत्रवाट सञ्चालित विद्युतीय तथा मुद्रणका सञ्चार माध्यम सम्झनुपर्छ ।	**दफा २ (ग) "आमसञ्चार"** भन्नाले समाचार, सूचना तथा सन्देश संप्रेषण गर्ने उद्देश्यले स्थापना भई प्रकाशन तथा प्रसारण हुने सरकारी, सामुदायिक र निजी क्षेत्रवाट सञ्चालित विद्युतीय तथा मुद्रणका सञ्चार माध्यम सम्झनुपर्छ ।	समाचार पत्रकारिताको अभिन्न अंग भएकाले र पत्रकारिताका लागि आमसञ्चार मुख्य माध्यम भएकाले ।
	दफा २ (झ) "पत्रपत्रिका" भन्नाले समाचारपत्र, समाचारपत्रिका र अन्य पत्रपत्रिका सम्झनु पर्छ ।	आवधिक रुपमा मुद्रण हुने वा इन्टरनेट प्रविधिमार्फत प्रकाशन हुने समाचारपत्र र पत्रिका सम्झनु पर्छ ।	पत्रपत्रिकाले सबै खालका पत्रिकालाई समावेश गर्ने भएकाले ।
	दफा २ (ञ) "पत्रकार" भन्नाले आमसञ्चारमा प्रसारण हुने सामग्री संकलन, लेखन वा सम्पादन गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सम्पादक, फोटोपत्रकार, क्यामेरामेन, समाचार वाचक, व्यङ्ग्यचित्रकार, भाषा सम्पादक, वेभडिजाइनर र स्तम्भ लेखकसमेतलाई जनाउँछ ।	**दफा २ (ञ) "पत्रकार"** भन्नाले आमसञ्चारमा प्रसारण हुने सामग्री संकलन, लेखन वा सम्पादन वा प्रकाशन/प्रसारणमा भूमिका निर्वाह गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सम्पादक, फोटोपत्रकार, क्यामरापर्सन, समाचार वाचक, व्यङ्ग्यचित्रकार, भाषा सम्पादक, डिजाइनर र स्तम्भ लेखकसमेतलाई जनाउँछ ।	समाचार शाखामा सामग्री संकलन, लेखन वा सम्पादनका अतिरिक्त प्रकाशन/प्रसारणमा भूमिका निर्वाह जनशक्ति पनि हुने भएकाले । क्यामरापर्सनले लैंगिक विभेद नगर्ने भएकाले । डिजाइनर राख्दा स्पष्ट हुने भएकाले ।
	दफा २ (प) "समाचारपत्र" भन्नाले सार्वजनिक महत्वका समसामयिक विषयका क्षेत्रमा टिप्पणी भएको वा नभएको लिखत, समाचार तथा विचारहरु समेत भएको सार्वजनिक रुपमा विक्री वा वितरण हुने **पत्रपत्रिका सम्झनु पर्छ ।**	**दफा २ (प) "समाचारपत्र"** भन्नाले समाचारलाई विशेष प्रामथिकता दिई प्रकाशित हुने **पत्रिका सम्झनु पर्छ ।**	समाचारपत्रले समाचार तथा समाचारमूलक सामग्रीलाई प्राथमिकता दिने भएकाले ।

	दफा २ (फ) "सम्पादक" भन्नाले आमसञ्चार सञ्चालन संस्थाको समाचार वा समाचारमूलक कार्यक्रमको उत्पादन तथा प्रकाशन वा प्रसारण अधिकार र उत्तरदायित्व बहन गर्ने सम्पादक, प्रधान सम्पादक वा समाचार प्रमुख सम्झनु पर्छ ।	**दफा २ (फ) "सम्पादक"** भन्नाले आमसञ्चार सञ्चालन संस्थाको समाचार वा समाचारमूलक कार्यक्रमको उत्पादन तथा प्रकाशन वा प्रसारणको प्रमुख अधिकार र उत्तरदायित्व बहन गर्ने पत्रकर सम्झनु पर्छ ।	सम्पादक समाचार वा समाचारमूलक कार्यक्रमको मुख्य जिम्मेवारी बहन गर्ने पत्रकार भएकाले ।
परिच्छेद-२	**दफा ८** (ङ) आमसञ्चारसँग सम्वन्धित व्यवसायमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा स्वामित्व वा निजी स्वार्थ भएको ।	**दफा ८**(ङ) आमसञ्चारसँग सम्वन्धित व्यवसायमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा स्वामित्व वा संलग्नता भएको ।	संलग्नता भए/नभएको छुट्टाउन सहज हुने भएकाले ।
	दफा १२ (छ) तोकिएका अन्य कार्य गर्ने ।	**हटाउनु पर्ने**	स्पष्ट नभएकाले
	दफा १६ (३) प्राधिकरणले आवश्यक पर्ने विज्ञ कर्मचारी तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाई लिन सक्नेछ ।	**दफा १६ (३) प्राधिकरणले आवश्यक पर्ने विज्ञ कर्मचारी तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाई करारमा लिन सक्नेछ ।**	करार उल्लेख गरेपछि प्रकृया स्पष्ट हुने भएकाले ।
	दफा १८ (८) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम अभिलेखका लागि पेश हुन आएको निवेदन जाँचबुँझ गर्दा कानून वमोजिम प्रकृया पुगेको नपाइएमा कारण खोली निवेदन फिर्ता गर्नुपर्नेछ र अभिलेख भएको पत्रपत्रिकाको विवरण खुल्ने भए तोकिएको ढाँचामा छुट्टै अभिलेख किताव खडा गरी राख्नु पर्नेछ ।	**दफा १८** (८) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम अभिलेखका लागि पेश हुन आएको निवेदन जाँचबुँझ गर्दा कानून वमोजिम प्रकृया पुगेको पाइएमा अभिलेखिकरण गर्नु पर्नेछ । तर प्रकृया र कारण खोली निवेदन फिर्ता गर्नुपर्नेछ र अभिलेख भएको पत्रपत्रिकाको विवरण खुल्ने भए तोकिएको ढाँचामा छुट्टै अभिलेख किताव खडा गरी राख्नु पर्नेछ ।	स्पष्ट हुने भएकाले
परिच्छेद-३	**दफा १८** (९) राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकाको नाम, किसिम र भाषा परिवर्तन गर्नु पर्ने भएमा वा कुनै पत्रपत्रिका एकभन्दा बढी भाषामा	**दफा १८** (९) राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकाको नाम, किसिम र भाषा परिवर्तन गर्नु पर्ने भएमा वा कुनै पत्रपत्रिका एकभन्दा बढी भाषामा	स्वीकृत भन्दा अभिलेखिकरण गर्न सहज हुने भएकाले ।

	प्रकाशित गर्नु परेमा वा एक प्रदेशस्तरबाट प्रकाशित भइरहेको पत्रपत्रिका अन्य प्रदेश वा एकभन्दा बढी प्रदेशबाट प्रकाशित गर्नु परेमा वा अन्य विवरण परिवर्तन गर्नु पर्ने भएमा उपदफा (१) बमोजिम प्राधिकरण समक्ष दरखास्त दिई परिवर्तित विवरण स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।	प्रकाशित गर्नु परेमा वा एक प्रदेशस्तरबाट प्रकाशित भइरहेको पत्रपत्रिका अन्य प्रदेश वा एकभन्दा बढी प्रदेशबाट प्रकाशित गर्नु परेमा वा अन्य विवरण परिवर्तन गर्नु पर्ने भएमा उपदफा (१) बमोजिम प्राधिकरण समक्ष परिवर्तित विवरण अभिलेखिकरण गराउनु पर्नेछ ।	
	ा **दफा** २० (१) दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भई प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकाको न्यूनतम र अधिकतम आकार र पृष्ठ संख्या तोकिए बमोजिम हुनेछ ।	**दफा** २० (१) दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भई प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकाको न्यूनतम आकार र पृष्ठ संख्या तोकिए बमोजिम हुनेछ ।	अधिकतम पृष्ठ संख्या निश्चित नहुने भएकाले
	दफा २० (२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको आकार र पृष्ठ संख्यामा घटी बढी गरी प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकालाई नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाबाट दिइने सुविधा, सहायता वा विज्ञापन प्रदान गरिनेछैन ।	दफा २० (२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको आकार र पृष्ठ संख्यामा घटी गरी प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकालाई नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाबाट दिइने सुविधा, सहायता वा विज्ञापन प्रदान गरिनेछैन ।	पृष्ट संख्या बढी हुँदा समस्या नहुने भएकाले
	दफा २२ (३) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम पत्रपत्रिकाको वर्गीकरण गर्दा प्रेस काउन्सिलको परामर्श लिन सक्नेछ ।	**दफा** २२ (३) प्राधिकरणले उपदफा (१) बमोजिम पत्रपत्रिकाको वर्गीकरण गर्दा प्रेस काउन्सिल वा अन्य संघसंस्थाको परामर्श लिन सक्नेछ ।	परामर्श जोसँग पनि गर्न सकिने भएकाले ।
	दफा २३ पत्रपत्रिका दर्ता खारेज नगरिनेः दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भएको कुनै पत्रपत्रिकामा कुनै समाचार,	**दफा २३** पत्रपत्रिका दर्ता खारेज नगरिनेः दफा १८ बमोजिम अभिलेखीकरण भएको कुनै	अधिकारको दुरुपयोग रोकिने भएकाले ।

	लेख, सम्पादकीय, रचना, सूचना वा अन्य कुनै सामग्री प्रकाशित गरे वापत त्यस्तो पत्रपत्रिका अभिलेखीकरणबाट हटाउने वा दर्ता खारेज वा जफत गरिनेछैन । तर यस व्यवस्थाले नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता वा संघीय इकाइ बीचको सु-सम्बन्ध वा विभिन्न जात, जाती, धर्म वा सम्प्रदाय बीचको सु-सम्बन्धमा खलल पार्ने, राज्यद्रोह, गाली बेइज्जती वा अदालतको अवहेलना हुने वा अपराध गर्न दुरुत्साहन गर्ने वा सार्वजनिक शिष्टाचार वा नैतिकताको प्रतिकुल कार्य गर्ने, श्रमप्रति अवहेलना गर्ने र जातिय छुवाछूत एवं लैंगिक भेदभावलाई दुरुत्साहन गर्ने कार्य गरेको प्रमाणित भएमा त्यस्तो पत्रपत्रिकालाई मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन बाधा परेको मानिने छैन ।	पत्रपत्रिकामा कुनै समाचार, लेख, सम्पादकीय, रचना, सूचना वा अन्य कुनै सामग्री प्रकाशित गरे वापत त्यस्तो पत्रपत्रिका अभिलेखीकरणबाट हटाउने वा दर्ता खारेज वा जफत गरिनेछैन । तर यस व्यवस्थाले नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता वा संघीय इकाइ बीचको सु-सम्बन्ध वा विभिन्न जात, जाती, धर्म वा सम्प्रदाय बीचको सु-सम्बन्धमा खलल पार्ने, राज्यद्रोह, गाली बेइज्जती वा अदालतको अवहेलना हुने वा अपराध गर्न दुरुत्साहन गर्ने वा सार्वजनिक शिष्टाचार वा नैतिकताको प्रतिकुल कार्य गर्ने, श्रमप्रति अवहेलना गर्ने र जातिय छुवाछूत एवं लैंगिक भेदभावलाई दुरुत्साहन गर्ने कार्य गरेको अदालतबाट प्रमाणित भएमा त्यस्तो पत्रपत्रिकालाई मनासिव प्रतिबन्ध लगाउन बाधा परेको मानिने छैन ।	
परिच्छेद-४	**दफा ३१** इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिनेः (१) दफा २९ बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरित कुनै कार्य गरेमा प्राधिकरणले निजले प्राप्त गरेको इजाजतपत्र रद्द गर्न सक्नेछ ।	दफा ३१ इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिनेः (१) दफा २९ बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरित कुनै कार्य गरेको अदालतबाट प्रमाणित भएमा निजले प्राप्त गरेको इजाजतपत्र रद्द गर्न सक्नेछ ।	अधिकारको दुरुपयोग रोकिने भएकाले ।
	दफा ३३ (ङ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।	**हटाउने**	स्पष्ट नभएकाले
	दफा ३३ (६) सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले संघ, प्रदेश वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रसारक माध्यमबाट प्रसारित समाचार तथा समाचार प्रधान सामग्रीका साथै कार्यक्रमलाई प्राधिकरणले	**दफा ३३** (६) सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले संघ, प्रदेश वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रसारक माध्यमबाट प्रसारित समाचार तथा समाचार प्रधान सामग्रीका साथै कार्यक्रमलाई	सार्वजनिक, सामुदायिक तथा व्यापारिक प्रसारकले आफूले उत्पादन गरी

	अनुगमन, नियमन तथा आवश्यक निर्देशन दिनसक्नेछ । सामुदायिक प्रसारकले आफ्नो कूल प्रसारित सामाग्री पुनः प्रशारण गर्न पाउने छैन ।	प्राधिकरणले अनुगमन, नियमन तथा आवश्यक निर्देशन दिनसक्नेछ । कूल प्रसारित सामाग्री पुनः प्रशारण गर्न पाउने छैन ।	सामग्री प्रसारण गर्नु पर्ने भएकाले ।
	दफा ३३ (८) प्रसारक संस्थाले नेटवर्क मार्फत कुनै श्रव्य, श्रव्यदृष्य वा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्नुपर्ने भए तोकिए बमोजिम प्राधिकरणबाट स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।	**दफा ३३**(८) कुनै एक प्रसारक संस्थाले नियमित रुपमा आफूले उत्पादन गरेका सामग्री नेटवर्क मार्फत एक भन्दा बढी आमसञ्चारबाट कुनै श्रव्य, श्रव्यदृष्य वा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्नुपर्ने भए तोकिए बमोजिम प्राधिकरणबाट स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।	नियमित रुपमा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्ने सामग्रीको नियमनका साथै अभिलेख पनि हुने भएकाले ।
	दफा ३३ (९) म्युजिक रेकर्डिङ्ग कम्पनी वा कार्यक्रम उत्पादन कम्पनीले तोकिए बमोजिम स्वीकृति लिएर मात्र आफ्नो व्यवसाय संचालन गर्नु पर्नेछ ।	**दफा ३३** (९) म्युजिक रेकर्डिङ्ग कम्पनी वा कार्यक्रम उत्पादन कम्पनी वा समाचार एजेन्सीले तोकिए बमोजिम स्वीकृति लिएर मात्र आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।	समाचार एजेन्सी पनि समावेश हुने भएकाले ।
परिच्छेद-५	**दफा** ३५ अनलाइन सञ्चारमाध्यमको अभिलेखीकरण :(१) कसैले अनलाइन सञ्चारमाध्यम मार्फत अनलाइन पत्रकारिता सञ्चालन गर्न चाहेने व्यक्तिले तोकिए बमोजिमको विवरण सहित प्राधिकरण समक्ष अभिलेखीकरण गर्नु पर्नेछ।	**दफा** ३५ अनलाइन सञ्चारमाध्यमको अभिलेखीकरण **:**(१) कसैले अनलाइन सञ्चारमाध्यम मार्फत अनलाइन पत्रकारिता सञ्चालन गर्न चाहेने व्यक्तिले दफा (१८) बमोजिमको विवरण सहित प्राधिकरण समक्ष अभिलेखीकरण गर्नु पर्नेछ।	
	दफा ३६ (२) अनलाइन संचार माध्यमको अभिलेखीकरण गर्ने, प्रमाणपत्र दिने र अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।	**हटाउनु पर्ने**	आवश्यक नपर्ने भएकाले
	दफा ३७ (ख) सञ्चालक, सम्पादक र समाचार प्रमुखको नाम,	**दफा ३७** (ख) सञ्चालक र सम्पादकको नाम ।	सम्पादक नै समाचार प्रमुख हुने भएकाले ।
	दफा ३७ (ग) तोकिएका अन्य विषयहरु ।	**हटाउनु पर्ने**	स्पष्ट नभएकाले

	दफा ३८ विदेशबाट प्रकाशित अनलाइन न्यूज पोर्टलः विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्यूज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत रहेको कुरा कुनै स्रोतबाट जानकारी भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्नेछ।	**दफा ३८** विदेशबाट प्रकाशित अनलाइन न्यूज पोर्टलः विदेशबाट प्रकाशन वा प्रसारण हुने अनलाइन न्यूज पोर्टलमा प्रकाशित वा प्रसारित कुनै सामग्री दफा ५० विपरीत भएमा प्राधिकरणले त्यस्तो सामग्रीलाई नेपालभित्र प्रकाशन वा प्रसारण गर्न रोक लगाउन सक्नेछ । तर रोक लगाएको ७२ घण्टाभित्र अदालतबाट प्रमाणित गराउनु पर्नेछ।	अधिकारको दुरुपयोग रोकिने भएकाले।
परिच्छेद-६	दफा ३९ श्रमजीवी पत्रकारको सेवा शर्तको संरक्षण: (१) आमसञ्चार संस्थाले आफ्नो संस्थाको कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको नियुक्ति, अवकाश तथा सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्वन्धी विषय प्रचलित श्रम ऐन अनुकुल हुने गरी विनियमावलीमा समावेश गरी लागू गर्नुपर्नेछ। (२) उपदफा (१) बमोजिमको विनियमावली लागू गर्नुअघि आमसञ्चार संस्थाले प्राधिकरणको सहमति लिनुपर्नेछ। (३) प्राधिकरणले उपदफा (२) बमोजिम सहमति दिन देहायका विषयमा न्यूनतम मापदण्ड तयार गरी सो मापदण्ड बमोजिम भएमा सहमति दिनुपर्ने र नभएमा मापदण्ड बमोजिम वनाउन लगाउनु पर्नेछ:- (क) कर्मचारीको दरबन्दी, नियुक्ति, सेवाको सुरक्षा तथा काम गर्ने समय, (ख) हाजिरी र बिदा सम्वन्धी, (ग) न्यूनतम पारिश्रमिक तथा भत्ता, (घ) वार्षिक तलव बृद्धि,	हटाउनु पर्ने	श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नु पर्छ।। आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधाहरुको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नु पर्छ।

	(ङ) उपचार खर्च तथा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी, (च) कल्याणकारी कोष, (छ) आचरण, सजाय र पुनरावेदन, (ज) अन्य आवश्यक विषय ।		
	दफा ४० न्यूनतम पारिश्रमिक भन्दा कम दिन नपाइने : (१) आमसञ्चार संस्थाले श्रमजीवी पत्रकारलाई नेपाल सरकारबाट समय समयमा तोकिएको न्यूनतम पारिश्रमिक तथा सेवा सुविधाभन्दा कम हुने गरी पारिश्रमिक दिन पाउनेछैन । (२) श्रमजीवी पत्रकारहरुको हकहित र सुविधाको सम्बन्धमा कानूनद्वारा गरिएको व्यवस्था अनुरुप भए नभएको सम्बन्धमा प्राधिकरणले संस्थाको अनुगमन गर्नसक्नेछ । यसरी अनुगमन गर्दा कानून बमोजिम पारिश्रमिक तथा सेवा सुविधा उपलब्ध गराएको नदेखिएमा त्यस्तो संस्थालाई सो बमोजिम सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन, आदेश दिन र त्यस्तो संस्थालाई आवश्यक कारवाही गर्नसक्नेछ । (३) उपदफा (२) बमोजिम प्राधिकरणले दिएको आदेश सम्बन्धित आमसञ्चार संस्थाले पालना गर्नुपर्नेछ।	हटाउनु पर्ने	श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नु पर्छ । । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधाहरुको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।
	दफा ४१ मापदण्ड निर्धारण समितिः (१) कर्मचारी, श्रमजीवी पत्रकार तथा कामदारको विनियमावलीमा उल्लेख हुनु पर्ने बिषयका सम्बन्धमा न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गर्न देहाय बमोजिम सदस्यहरु रहेको समिति गठन गर्न सकिनेछ :- (क) सञ्चारको क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुर्याएका व्यक्तिहरू मध्येबाट	हटाउनुपर्ने	श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नु पर्छ । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधाहरुको मूल मर्मलाई समेत समेट्ने गरी संशोधन गर्नुपर्छ ।

	प्राधिकरणको सिफारिसमा नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको व्यक्ति –संयोजक (ख) नेपाल सरकारको सञ्चार तथा सूचना प्रविधि एवं श्रम सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालयका रा.प.प्रथम श्रेणीका दुईजना प्रतिनिध –सदस्य (ग) नेपाल पत्रकार महासंघका अध्यक्ष -सदस्य (घ) श्रमजीवी पत्रकारहरू मध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला रहने गरी प्राधिकरणले तोकेका तीनजना–सदस्य (ङ) व्यवस्थापकहरू मध्येबाट प्राधिकरणले मनोनीत गरेका तीनजना –सदस्य (च) कर्मचारी वा कामदार मध्येबाट प्राधिकरणले मनोनीत गरेको एकजना–सदस्य (छ) श्रम तथा अर्थ सम्बन्धी विशेषज्ञहरू मध्येबाट प्राधिकरणले मनोनीत गरेको एकजना –सदस्य (ज) प्राधिकरणका सचिव सदस्य-सचिव (२) उपदफा (१) बमोजिम समितिको बैठक सम्वन्धी कार्यविधि र समितिका सदस्यहरुको सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।		
	दफा ४२ श्रमजीवी पत्रकार सम्वन्धी अन्य व्यवस्था : श्रमजीवी पत्रकार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।	हटाउनु पर्ने	श्रमजीवी पत्रकार ऐन कायम राख्नु पर्छ । । आवश्यक परे श्रम ऐनका प्रावधाहरुको मूल मर्मलाई समेत

			समेट्ने गरी संशोधन गर्नु पर्छ ।
परिच्छेद-७	दफा ४३ स्वनियमनको व्यवस्थाः (१) आमसञ्चार माध्यमले स्वनियमनको सिद्धान्त लागू गर्नु पर्नेछ । (२) आमसञ्चार सञ्चालक संस्थाले प्रकाशन वा प्रसारणको स्वनियमन र स्वमूल्याङ्कनका लागि सम्बन्धित विज्ञहरु रहेको एक आमसञ्चार स्वनियमन समिति गठन गर्नेछ । (३) उपदफा (२) बमोजिम गठन भएको समितिले सम्वन्धित आमसञ्चार संस्थाको आचारसंहिता निर्माण, गुणस्तर सुधार र आमसञ्चारको प्रभावकारिता कायम राख्न तथा सार्वजनिक जवाफदेहीता पालना गर्न गराउन स्वनियमन र स्वमूल्याङ्कन गर्नेछ । (४) उपदफा (२) बमोजिम समिति गठन गर्दा त्यस्तो आमसञ्चार संस्थाले समितिमा आफ्नो संस्थासंग असम्बद्ध र कुनै स्वार्थ नरहेको स्वतन्त्र विज्ञ व्यक्तिहरु राख्नु पर्नेछ । (५) उपदफा (२) बमोजिमको समितिको गठन तथा सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था सम्वन्धित आमसञ्चार संस्थाले तोके बमोजिम हुनेछ । (६) आमसञ्चार संस्थाले समिति गठन गरी प्राधिकरणलाई प्रकाशन वा प्रसारण शुरु भएको एक महिनाभित्र समितिको पदाधिकारीको नामावली सहितको जानकारी दिनुपर्नेछ र त्यसको सार्वजनिकीकरण गर्नु पर्नेछ ।	**हटाउनु पर्ने**	कानूनमा उल्लेख गर्न आवश्यक छैन । कानूनबाट बाध्यकारी गर्ने व्यवस्था आफैले स्वनियमन गर्ने सिद्धान्त विपरित हुन जान्छ ।

	दफा ४४ आचार संहिताको स्वघोषणाः (१) आमसञ्चार सञ्चालक संस्थाले आफ्नो र आफ्ना कर्मचारीहरुको लागि आवश्यक आचारसंहिताको निर्माण गरी स्वघोषणा सहित सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ । (२) आमसञ्चारले प्रकाशन वा प्रसारण गरेको कुनै विषयले मर्का परेको भनी कुनै व्यक्ति वा संस्थाले गुनासो वा खण्डन गरेमा सोको सुनुवाइ गर्नु सम्वन्धित आमसञ्चार संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।	**हटाउनु पर्ने**	कानूनमा उल्लेख गर्न आवश्यक छैन । कानूनबाट बाध्यकारी गर्ने व्यवस्था आफैले स्वनियमन गर्ने सिद्धान्त विपरित हुन जान्छ ।
	दफा ४५ (२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै आमसञ्चार माध्यममा पचास प्रतिशतभन्दा बढी लगानी गरी सञ्चालन गरेका ब्यक्ति, परिवार वा समूहले अन्य प्रकाशन वा प्रसारण माध्यमको स्वामित्वमा निर्णयात्मक हिस्सा हुने गरी लगानी गर्न पाउनेछैन । (३) आमसञ्चारमा लगानी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।		मिडिया र अरु क्षेत्रमा लगानी गर्न मिल्ने/ नमिल्ने प्रष्ट नभएकाले प्रष्ट पार्न आवश्यक भएको ।
परिच्छेद-९	**दफा ५५** (२) कसैले दफा ५० बमोजिम प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।	**दफा ५५** (२) कसैले दफा ५० बमोजिम प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न नहुने कुरा गरेमा विषयको गाम्भीर्यता हेरी पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा क्षतिपूर्ति वा दुवै हुनेछ ।	देवानी कानून अनुसार मात्र सजाय हुनु पर्ने भएकाले

थप जानकारीका लागि सम्पर्क: cmrnepal@butmedia.org / http://research.butmedia.org